

Beslut för gymnasieskola

efter tillsyn i Westerlundska gymnasiet
belägen i Enköpings kommun

Tillsyn i Westerlundska gymnasiet

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Enköpings kommun under hösten 2015. Westerlundska gymnasiet besöktes av Skolinspektionen mellan den 15 december 2015 och den 17 december 2015.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskapsresultat

Enligt Skolverkets nationella statistik (SIRIS) för läsåret 2014/15 erhöll eleverna gymnasieexamen inom 3 år enligt följande (motsvarande resultat för riket anges inom parantes, procent):

Barn- och fritidsprogrammet	för få elever på skolan för att statistiken ska redovisas på SIRIS (66)
Bygg- och anläggningsprogrammet	65 (75)
El- och energiprogrammet	48 (72)
Fordons- och transportprogrammet	91 (65)
Handels- och administrationsprogrammet	62 (69)
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	för få elever på skolan för att statistiken ska redovisas på SIRIS (66)
Vård- och omsorgsprogrammet	för få elever på skolan för att statistiken ska redovisas på SIRIS (69)
Ekonomiprogrammet	85 (79)
Estetiska programmet	för få elever på skolan för att statistiken ska redovisas på SIRIS (72)
Naturvetenskapsprogrammet	74 (80)
Samhällsvetenskapsprogrammet	77 (75)

Teknikprogrammet	87 (72)
Skolverkets nationella statistik visar följande resultat vad gäller den genomsnittliga betygspoängen för avgångseleverna läsåret 2014/15 (motsvarande resultat för riket anges inom parantes)	
Barn- och fritidsprogrammet	11,2 (12,6)
Bygg- och anläggningsprogrammet	13,2 (12,9)
El- och energiprogrammet	10,3 (12,6)
Fordons- och transportprogrammet	11,5 (12,5)
Handels- och administrationsprogrammet	12,6 (12,7)
Restaurang- och livsmedelsprogrammet	10,5 (13,3)
Vård- och omsorgsprogrammet	för få elever på skolan för att statistiken ska redovisas på SIRIS (13,1)
Ekonomiprogrammet	13,9 (14,4)
Estetiska programmet	12,9 (14,4)
Naturvetenskapsprogrammet	15,2 (15,6)
Samhällsvetenskapsprogrammet	13,9 (14,3)
Teknikprogrammet	14,5 (13,9)

Andelen elever som läsåret 2014/15 fick betyget E eller högre i de inledande gymnasiegemensamma kurserna varierade mellan som högst 100 procent, i Svenska som andra språk 1, och som lägst 88 procent i Idrott och hälsa.

Lägst måluppfyllelse i den inledande gymnasiegemensamma kursen var i Idrott och Hälsa 1 på Fordons- och transportprogrammet där 58 procent av eleverna fick E eller högre betyg.

Beslut

2016-03-17
4 (24)

Dnr 43 - 2015:4851

Resultat av värdegrundsarbetet

På grund av för få svarande saknas resultat från Skolenkäten om elevernas trygghet och studiero.

Westerlundska gymnasiet genomför årligen en elevenkät i vilken eleverna bland annat svarar på frågor om trygghet (men inte om studiero). Eftersom svarsfrekvensen på elevenkäten för 2015 var lågt, 33 procent av eleverna, tar Skolinspektionen inte hänsyn till resultatet.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Föreläggande	2016-08-15
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Ingen brist konstaterad	
3. Bedömning och betygssättning	Föreläggande	2016-08-15
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Föreläggande	2016-08-15
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande	2016-08-15
6. Styrning och utveckling av verksamheten	Föreläggande	2016-08-15
Ytterligare brister	Föreläggande	2016-08-01

I kolumnen "Typ av ingripande" anges den allvarligaste formen av ingripande Skolinspektionen har meddelat inom det arbetsområde som granskats.

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens utredning visar att Westerlundiska gymnasiet uppvisar brister i flera områden för skolans verksamhet. Eleverna får inte en undervisning som tar hänsyn till varje enskilds individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Inte heller ges eleverna det utrymme i undervisningen de har rätt till, för att vara delaktiga och ha inflytande på undervisningens arbetssätt, arbetsformer och innehåll.

Vidare sker det vid betygssättning inte en allsidig bedömning i alla ämnen. I ett par ämnen utgörs bedömningsunderlaget helt eller nästan helt av skriftliga prov.

Westerlundska gymnasiet bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete. Dock brister analysen av elevernas kunskapsresultat. Det kan leda till att skolans förbättringsåtgärder inte är så effektiva som de skulle kunna vara.

Slutligen har Skolinspektionen i samband med den regelbundna tillsynen upptäckt brister som gäller avgifter i skolan. Skolan måste vara avgiftsfri för alla elever, även de elever som studerar på nationell idrottsutbildning med inriktning ridning.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Enköpings kommun att senast den 15 augusti 2016 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de examensmål som gäller för det nationella program som eleven läser. Undervisningen ska utformas och genomföras så att alla elever, såväl på nationella program som på introduktionsprogram, ges möjligheter att nå samtliga kunskapskrav inom de ämnen som eleven läser, det vill säga såväl i gymnasiegemensamma ämnen som programgemensamma ämnen, ämnen inom inriktningar och fördjupningsämnen.

I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Enköpings kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. (1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen; Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.1. Kunskaper)
- Lärarna ser till att eleverna får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. (Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Lärarna ska vid planeringen och genomförande av undervisningen ta hänsyn till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenhet och tänkande.
- Eleverna ges reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering till bedömning av brist

I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska hänsyn tas till elevers olika behov. Vidare framgår att elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt tänkande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Även läroplanen betonar att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov och att lärarna har ett utpekat ansvar för att hänsyn tas till den enskilda individens förutsättningar, behov, erfarenheter och tänkande.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s.85) anges att även elever som lätt når kunskapskraven har rätt att få en individanpassad undervisning och uppmuntran att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionens utredning

I intervjuer med elever och lärare framträder en bild av att undervisningen ofta inte tar hänsyn till elevernas olika behov och erfarenheter, så att eleverna kan utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar. Flera elever berättar i intervjuer att det är stora skillnader mellan lärare hur väl de anpassar undervisningen. Eleverna uppger också att anpassningen är styrd av vilken lärare de har snarare än vilken kurs de läser.

I intervju med elever från yrkesprogrammen berättar eleverna från vissa program att hela klassen oftast får göra samma uppgift på samma tid i de teoretiska ämnena. När någon elev blir klar tidigare än sina klasskamrater, eller om eleven inte ska göra ett prov som andra i klassen gör, får eleven invänta övriga elever. Det framkommer vidare i intervju med elever att det finns exempel på att lektioner ställs in för elever som är klara med en uppgift eller om eleven inte har "omprov" eller muntligt prov.

I intervju med elever på naturvetenskaps- och teknikprogrammen beskriver eleverna att undervisningen i matematik och i de naturvetenskapliga ämnena till stor del sker efter läroboken. Undervisningen består nästan enbart av lärarens genomgång och att eleverna gör uppgifter i läroboken. Eleverna uppger dock att det har hänt att de fått göra grupparbete i vissa kurser.

Lärarna på naturvetenskaps- och teknikprogrammen beskriver i intervjuer, precis som eleverna, att undervisningen i matematik och i de naturvetenskapliga ämnena till stor del sker efter läroboken. I matematik uppger lärarna att det inte finns tid till att arbeta praktiskt, tematiskt eller till *"kreativa övningar och uppgifter"*. Undervisningen styrs till stor del av läroboken, *"då blir det mycket korvstoppning med boken"*, säger en lärare om matematikundervisningen.

När lärarna i intervjuerna diskuterar hur undervisningen anpassas efter varje enskild individs förutsättningar för att nå så långt som möjligt i sin utveckling handlar diskussionen i stor utsträckning om att elever med olika funktionsnedsättning, diagnoser eller andra svårigheter ska nå kunskapsmålen. De exempel på anpassningar av undervisning som ges är bland annat att elever kan få gå till "studion", att extra personal är med i klassrummet och att eleven kan få använda en dator i undervisningen.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer utifrån elevernas och lärarnas beskrivningar av undervisningen att alla elever inte ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt tänkande och sin personliga utveckling. Visserligen sker anpassningar efter elevernas olika behov i vissa ämnen och på en del program, men det genomsyrar inte samtliga elevers undervisning. Skolinspektionens utredning visar också att lärarna inte ger ledning och stimulans i undervisningen till de elever som har lätt att nå kunskapskrav som minst ska uppnås. Eleverna berättar till exempel att de får vänta in de andra eleverna eller att lektioner ställs in, om eleven redan är klar med sin uppgift. Konsekvensen blir att det finns elever som inte utvecklas som de skulle kunna och därmed inte får det betyg som de skulle kunna nå med rätt stimulans och ledning.

*Eleverna får reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll**Rättslig reglering*

Enligt läroplanen ska de demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och att vara delaktig omfatta alla elever. Elever ska ges inflytande över utbildningen. Vidare ska läraren svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Läraren ska verka för att flickor och pojkar får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.

Skolinspektionens utredning

Eleverna ger i intervjuerna få exempel på hur de kan påverka undervisningens innehåll och arbetsformer. Det framkommer även i intervjuerna med eleverna att deras möjlighet till inflytande och delaktighet är beroende av ämne och lärare. De exempel som eleverna ger handlar främst om att välja examinationsform eller välja ordningen av kapitel i undervisningsboken. Några elever ger även enstaka exempel på reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i vissa kurser, främst på yrkesprogrammen. Däremot berättar elever på naturvetenskaps- och teknikprogrammen att det inte finns något inflytande eller delaktighet i de naturvetenskapliga ämnena eller i matematik.

I lärarintervjuerna framkommer att det inte finns en gemensam strategi på skolan av elevernas möjlighet att vara delaktiga och kunna påverka sin utbildning. I en lärargrupp uppges att eleverna inte har möjlighet till att påverka undervisningens innehåll. Men i en annan lärargrupp framkommer att arbetslagen diskuterat hur eleverna ges inflytande i undervisningen. De

exempel på inflytande som ges i några av lärarintervjuerna är att eleverna kan välja examinationsform (muntligt eller skriftligt), vilken färg eleven ska måla med i en måleriuppgift och att det finns formella kanaler för inflytande och delaktighet såsom klassråd och elevråd. Enstaka lärare beskriver även att den enskilda eleven får inverka på hur en större uppgift ska genomföras.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen gör bedömningen att elevernas möjlighet till reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll är beroende på ämne och undervisande lärare. Visserligen ges elever möjlighet att påverka, ta ansvar och vara delaktiga i undervisning på en del kurser, men detta gäller inte generellt på skolan.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Enköpings kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Detta gäller alla elever, oavsett om de går ett högskoleförberedande program, yrkesprogram eller introduktionsprogram. Detta avser samtliga ämnen som eleven läser, det vill säga såväl gymnasiegemensamma ämnen som programgemensamma ämnen, ämnen inom inriktningar och fördjupningsämnen.

Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. I de fall eleven har haft hela eller delar av kurser förlagda till arbetsplats (APL) ska bedömning av detta ingå i den samlande bedömningen.

Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Enköpings kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Läraren utnyttjar vid bedömning och betygssättning all tillgänglig information om elevernas kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven, och gör en allsidig bedömning av dessa kunskaper. (15 kap. 24 § skollagen, 8 kap. 3 § gymnasieförordningen, Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.5 Bedömning och betyg)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Vid betygssättningen använder lärarna all tillgänglig information om elevernas kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven. Detta sker genom att lärarna i undervisningen i samtliga ämnen använder sig av ändamålsenliga bedömningsformer som ger alla elever goda möjligheter att visa sina kunskaper på olika sätt.

*Motivering till bedömning av brist**Rättslig reglering*

Vid betygssättning ska läraren enligt läroplanen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper. Det betyg som sätts ska avspegla elevens kunskaper vid avslutad kurs. Därför bör läraren enligt Skolverkets allmänna råd om bedömning och betygssättning i gymnasieskolan (SKOLFS 2012:33) överväga vilken roll bedömningar som är gjorda tidigt under kursens gång ska ha. Detta eftersom eleven kan under kursens gång ha förvärvat de kunskaper han eller hon inte visat tidigare. Vid betygssättningen av kursen ska läraren inte lägga samman elevens resultat på alla prov och uppgifter för att få fram en medelprestation.

Skolinspektionens utredning

I intervjuer med lärare på högskoleförberedande programmen uppger några lärare att betyget enbart sätts utifrån elevernas prestation på skriftliga prov i matematik. Vidare framkommer i intervjun att betyget i fysik till största delen sätts utifrån skriftliga prov, men att det kan förekomma att elever får göra muntliga prov i Studion.

Elever på högskoleförberedande program, som lärarna i intervjun ovan undervisar på, berättar också att betygen i matematik enbart sätts utifrån skriftliga prov. I de naturvetenskapliga ämnena uppger eleverna att bedömningen till största del består av skriftliga prov. Vidare uppger samma elever att de på vissa kurser inom de naturvetenskapliga ämnena måste skriva ett speciellt slutprov för att kunna få högre betyg än C.

Skolinspektionens bedömning

I och med att betyget i några ämnen helt eller till övervägande del sätts utifrån en examinationsform, bedömer Skolinspektionen att elevernas kunskaper inte bedöms allsidigt. Därmed riskerar elever vars styrka inte är att prestera skriftligt under tidspress att få ett lägre betyg jämfört med om en allsidig och kontinuerligbedömning gjorts. Det i sin tur kan leda till en ofullständig gymnasieexamen vilket ger negativa konsekvenser på elevernas framtida studier eller yrkesliv.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Westerlundska gymnasiet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Enköpings kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Detta gäller alla elever, oavsett om de går ett högskoleförberedande program, yrkesprogram eller introduktionsprogram. Det kan därmed också avse miljöer utanför skolan men som ingår i skolans verksamhet, exempelvis på arbetsplats (APL). Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Enköpings kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6–10 §§ skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Säkerställa att lärare och annan personal som får kännedom om att en elev har blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektorn.

Motivering till bedömning av brist

Rättslig reglering

I skollagen anges att en lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn.

Skolinspektionens utredning

Westerlundska gymnasiet beskrivs som "oerhört tryggt" av rektorn. Dock förekommer kränkningar enligt rektorn. Även i intervjuer med elever berättar flera elever, både från yrkesprogram och högskoleförberedande program, samt lärare, att det förekommer kränkningar mellan elever. Elever berättar att det ibland använder rasistiska glåpord mellan elever. Eleverna uppger också i intervjun att det inte är "okej" att kränka elever öppet på skolan, men att det förekommer kränkningar mellan elever när inte lärare ser eller hör. Vidare berättar lärare att det förekommit främlingsfientligt klotter på skolan.

Vidare uppger rektorn att alla kränkningar som uppmärksammas av lärarna inte rapporteras vidare till rektorn. Det är enbart upprepade kränkningar som lärarna ska rapportera till rektorn. Om en elev kallar en annan elev för något kränkande så rapporteras det inte till rektorn. Rektorn uppger att om sådant skulle anmälas till rektorn skulle lärarna "inte få hålla på med annat". Det är endast kränkningar som polisanmäls som rapporteras från rektorn till huvudmannen.

Bedömning

Skolinspektionens bedömer att Westerlundska gymnasiet inte följer skollagen om att alla kränkningar som uppmärksammas av lärare och annan personal på skolan anmäls till rektorn. Enligt skolans rutiner ska enbart upprepade kränkningar och grova kränkningar anmälas från lärare till rektorn. Därmed riskerar elever att utsättas för kränkande behandling utan att skolan agerar vilket påverkar eleven negativt.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Westerlundska gymnasiet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Enköpings kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Enköpings kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Eleverna ska delta i utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Uteblir en elev utan giltigt skäl ser rektorn till att elevens vårdnadshavare informeras samma dag. (15 kap. 16 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Om en elev utan giltigt skäl uteblir från undervisningen, ska elevens vårdnadshavare informeras samma dag.

Motivering till bedömning av brist**Rättslig reglering**

Enligt skollagen ska en elev i gymnasieskolan delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Om en elev i gymnasieskolan utan giltigt skäl uteblir från den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande.

Skolinspektionens utredning

Westerlundska gymnasiet har rutiner för hur frånvarorapporteringen ska ske och följas upp av mentorerna och ämneslärarna. Men representanter för elever, lärare, elevhälsan samt rektorn berättar att skolans frånvarorapportering samt information om frånvaro till vårdnadshavare inte fungerar. Rektorn uppger att "vår förhoppning är att det skärps till". Skolan har till exempel två olika data-system för frånvarohanteringen. Även eleverna berättar att det går bra att sjuk-anmäla sig även när de är friska utan att något händer, vilket även lärare instämmer i. Konsekvensen av en icke fungerande frånvarohantering, enligt elevhälsans representanter, är att skolan har cirka 10 elever med mycket hög frånvaro som sällan är i skolan.

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att Westerlundska gymnasiet inte följer skollagen beträffande rektors krav att samma dag informera vårdnadshavarna vid frånvaro. I och med att alla mentorer inte följer upp sina mentorselevers frånvaro kontinuerligt kontaktas inte vårdnadshavarna samma dag som frånvaron skett.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Westerlundska gymnasiet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Enköpings kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Analysen ska omfatta hela utbildningen och inte avgränsas till exempelvis resultat enbart i gymnasiegemensamma ämnen utan ska också omfatta uppföljning av resultat i fördjupningsämnena, från lärande som sker på arbetsplats (APL) och undervisning på introduktionsprogram. Förbättringsåtgärder kan exempelvis vara att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Enköpings kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 4–7 §§ skollagen; Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Med utgångspunkt i uppföljningen analysera elevernas kunskapsresultat och resultat kring trygghet och studiero
- Utifrån analysen besluta och genomföra utvecklingsåtgärder
- Dokumentera analysen, beslutade utvecklingsåtgärder och resultaten av utvecklingsåtgärderna på skolnivå.

*Motivering till bedömning av brist**Rättslig reglering*

Enligt skollagen är det rektorns ansvar att se till att det på skolenhetsnivå bedrivs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen, och att detta arbete dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet (SKOLFS 2012:98) bör rektorn se till att dokumentationen av kvalitetsarbetet är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser. Rutiner och former för dokumentation ska vara effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete. Dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet bör ge en samlad bild av utbildningens kvalitet inom skolenheten och är nödvändigt för att kunna följa effekterna av skolans utvecklingsarbete.

Skolinspektionens utredning

Skolinspektionen har tagit del av Westerlundiska gymnasiets dokumenterade systematiska kvalitetsarbete. Det utgörs av skolans verksamhetsplan och kvalitetsrapport. I verksamhetsplanen för 2015/2016 anges tio prioriterade förbättringsområden samt slutmål och smartmål för hela skolans verksamhet. Utifrån dessa övergripande mål har varje arbetslag specificerat sina smarta mål i så kallade teamkontrakt. Utvärdering sker med hjälp av utvärderingskort som alla arbetslag gör. Lärarna är enligt de dokument som Skolinspektionen tagit del av rekommenderade att följa ett förslag på modell för analysen av kunskapsresultaten. I kvalitetsrapporten sammanfattar skolan hur väl de uppnått målen för hela skolans verksamhet.

Vid intervjuer med lärarna beskriver lärarna att de analyserar sin egen undervisning enskilt och elevernas kunskapsresultat i arbetslaget och i ämneslaget i slutet av läsåret. Lärarna uppger att analysen är beskriven i teamkontrakten och utvärderingskorterna. Lärarnas individuella analys av sin undervisning är dokumenterade i egna dokument. Teamkontrakten, utvärderingskorterna och lärarnas egna analyser av sin undervisning skickas sedan till respektive biträdande rektor.

Skolinspektionen har tagit del av teamkontrakten, utvärderingskorterna och några lärares egna analyser som ligger till grund för kvalitetsrapporten och verksamhetsplanen. Den analys som görs av arbetslagen och enskilda lärare följer inte det förslag på modell för analys av kunskapsresultat som skolledningen rekommenderar. Analysen som arbetslagen gör utgår ofta från lärarnas önskemål och behov samt är en beskrivning av hur kursen genomfördes. Åtgärder för att öka elevernas kunskapsresultat beskrivs i många fall som anpassningar, och består till exempel av att eleverna har fått upprepa examinationen eller fått göra en annan typ av examination på kursen. I ett par fall förklaras resultaten av att det har varit "svagare elever" i undervisningsgruppen. Vidare anges i flera utvärderingar att det inte går att analysera elevernas kunskapsresultat i ett visst ämne på grund av att betygen inte är satta vid analystillfället.

I de få fall som lärarna under intervjuerna ger exempel eller beskriver vad orsakerna till elevernas kunskapsresultat beror på anges att eleverna har hög frånvaro, bristande språkkunskaper eller bristande förkunskaper i ämnet. Även elevhälsan berättar i intervjun med Skolinspektionen att de brister i att analysera de resultat som berör elevhälsans arbete. Till exempel analyserar de inte elevhälsans betyg, frånvaro, avhopp och byten av program.

Rektorn berättar i intervju att skolan har identifierat några ämnen i vilka elevernas kunskapsresultat är låga och vilket leder till att eleverna inte får gymnasie- eller yrkesexamen. Dessa ämnen är matematik, svenska, engelska samt idrott och hälsa. I dessa ämnen har skolan genomfört förbättringsåtgärder. Vidare uppger rektorn i intervjun att skolledningen gör ett eget teamkontrakt utifrån kunskapsresultat på program- och ämnesnivå. Men i den dokumentation av skolans teamkontrakt som Skolinspektionen tagit del av saknas skolledningens teamkontrakt.

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att Westerlundiska gymnasiet brister i att analysera elevernas kunskapsresultat och resultat kring trygghet och studiero som en del av skolans systematiska kvalitetsarbete. Visserligen har skolan system och rutiner för att kunna analysera, men analysen är bristfällig. Den analys som ligger till grund för skolans övergripande arbete utgår inte från elevernas kunskaper utan från lärarens personliga upplevelse av genomförd kurs. Vidare uppger elevhälsan att de inte gör en tillräcklig analys som en del av kvalitetsarbete, till exempel tar de inte reda på bakomliggande orsaker till elevernas frånvaro, vilket enligt lärarna är en orsak till att eleverna inte når målen.

Rektorn uppger att skolledningen gör en egen övergripande analys på skolnivå men har i intervju inte kunnat beskriva vad de har kommit fram till, mer än vilka ämnen som har lägre måluppfyllelse totalt sett.

Lärarnas och elevhälsans bristande analys leder till att även skolans övergripande analys är ofullständig, eftersom den bygger på lärarnas och elevhälsans analys. Den bristfälliga analysen av elevernas kunskapsresultat leder till att det blir svårt för skolan att sätta in effektiva förbättringsåtgärder, vilket får konsekvenser för elevernas förutsättningar att nå målen för utbildningen. Ett exempel är att svenska, matematik, idrott och hälsa samt engelska har lyfts fram som orsaker till att eleverna inte får gymnasie- eller yrkesexamen på yrkesprogrammen. Men enligt Skolverkets nationella statistik för 2014/15 får till exempel 94 procent av eleverna på Fordons- och transportprogrammet minst E i matematik och engelska. De förbättringsåtgärder som skolan sätter in för att öka andelen elever som tar examen på Fordons- och transportprogrammet är således inte effektiva.

Sammanfattningsvis behöver Westerlundiska gymnasiet utveckla sitt kvalitetsarbete genom att ta reda på de bakomliggande orsakerna till att eleverna inte når minst E i samtliga kurser. Genom att göra en grundlig analys som utgår

från elevernas kunskaper kan skolan sätta in effektiva förbättringsåtgärder för att öka andelen elever som får gymnasie- och yrkesexamen.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Westerlundska gymnasiet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Enköpings kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Ytterligare brister

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Enköpings kommun att senast den 1 augusti 2016 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Beskrivning av brister

Utbildningen i gymnasieskolan ska vara avgiftsfri. Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Huvudmannen får dock besluta att eleverna ska hålla sig med enstaka egna hjälpmedel.

Författningar

1 kap. 8 § och 15 kap. 17, 18 §§ skollagen

Åtgärder

Se till att utbildningen vid Westerlundska gymnasiet är förenlig med skollagens bestämmelser om avgiftsfrihet och lika tillgång till utbildning.

Motivering till bedömning av brist

Rättlig reglering

Enligt skollagen ska alla, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i samma lag. Vidare ska enligt skollagen utbildningen i gymnasieskolan vara avgiftsfri. Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning.

Trots detta får det förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. Huvudmannen får vidare besluta att eleverna ska hålla sig med enstaka egna hjälpmedel.

Av förarbeten till skollagen framgår att rätten till en likvärdig utbildning av hög kvalitet aldrig får vara beroende av en enskild persons ekonomiska förutsättningar. Utgångspunkten i skollagen är därför att utbildningen ska vara avgiftsfri. Eleverna kan dock få stå för enstaka egna hjälpmedel, om huvudmannen så beslutar (prop. 2009/10:165 s. 415).

Av skollagens förarbeten framgår även att ingen huvudman får utforma sitt skolväsende så att inte alla barn och ungdomar har lika tillgång till utbildningen. Således får inte kön, geografiskt hemvist, sociala eller ekonomiska förhållanden utgöra grund för eller rent faktiskt leda till sär-behandling. I detta ligger inte enbart ett förbud mot uttryckliga begränsningar i enskildas rätt till utbildning, utan även ett krav på att utbildningen utformas så att inte deltagandet i praktiken väsentligt försvåras för någon på grund av en eller flera av de nyss nämnda faktorerna. Det ankommer på huvudmännen att utforma sitt skolväsende och sin utbildning så att inte något barn eller någon ungdom i realiteten förhindras att få del av utbildning på grund av sitt kön, sin bostadsort eller sina sociala eller ekonomiska förhållanden. En viktig funktion för bestämmelsen om lika tillgång till utbildning är, utöver dess direkta normgivande verkan, att tjäna som underlag för tolkningen av övriga regler på området (prop.1990/91:18 s. 27 och 43).

Skolinspektionens utredning

Av Skolinspektionens tillsyn i Westerlundiska gymnasiet framkommer att elever som vill läsa nationella idrottsutbildningen ridsport, måste ha en egen tävlingshäst. Detta bekräftades av skolans rektor vid Skolinspektionen skriftliga förfrågan. Av ansökningsblanketten för denna utbildning framkommer samma krav.

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att kravet på att en elev ska ha en egen häst för att kunna delta i utbildning som skolan erbjuder inte är förenligt med principen om att alla elever ska ha lika tillgång till utbildning oavsett ekonomiska förutsättningar eller med bestämmelserna om avgiftsfri utbildning.

Huvudregeln är att utbildningen i gymnasieskolan ska vara avgiftsfri. Det finns, som framgått ovan, vissa undantag från denna bestämmelse. Det får förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna och huvudmannen får besluta att eleverna ska hålla sig med enstaka egna hjälpmedel. Att det i det här fallet inte är fråga om en obetydlig kostnad står utan tvekan.

Enligt Skolinspektionen är kravet på en egen häst att bedöma som ett enstaka hjälpmedel. Trots detta anser Skolinspektionen ändå att kravet från skolans sida inte är i överensstämmelse med lagstiftningen. Bestämmelserna om att huvudmännen ska bära kostnadsansvaret för utbildningen i gymnasieskolan ska tolkas i ljuset av principen om att alla elever ska ha lika tillgång till utbildning. Kostnaden får enligt Skolinspektionen aldrig vara så hög att de kan riskera en enskild elevs möjlighet att gå en viss utbildning. Skolinspektionen anser vidare att principen om lika tillgång till utbildning, liksom bestämmelserna om avgiftsfrihet, inte bara innebär att alla elever, oavsett sina ekonomiska förhållanden, ska ha möjlighet att gå en viss utbildning, utan även innebär att alla elever oavsett sina ekonomiska förhållanden ska ha möjlighet att gå samtliga inriktningar, kurser och delar av kurser inom ramen för en utbildning. I detta fall kan kravet på en egen häst för att läsa nationell idrottsutbildning ridsport antas medföra att vissa ungdomar som vill läsa den utbildningen och har förutsättningar för detta, inte gör det för att de saknar ekonomiska möjligheter som krävs.

Motivering till val av verktyg

Eftersom verksamheten vid Westerlundiska gymnasiet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, finns skäl att förelägga Enköpings kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Övriga arbetsområden

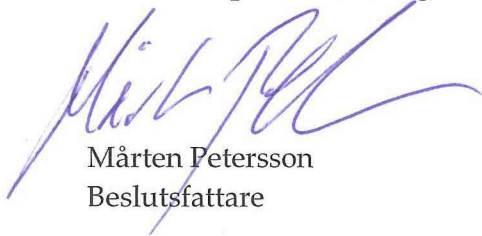
Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav avseende följande:

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer ska anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Detta gäller alla elever, oavsett om de går ett högskoleförberedande program, yrkesprogram eller introduktionsprogram. Detta avser också samtliga ämnen som eleven läser, det vill säga såväl gymnasiegemensamma ämnen som programgemensamma ämnen, ämnen inom inriktningar och fördjupningsämnen. Det kan också omfatta undervisning som är förlagd till arbetsplats (APL). Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandleddning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

På Skolinspektionens vägnar

Mårten Petersson
Beslutsfattare

Marie Högstedt
Föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Westerlundiska gymnasiet

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Westerlundska gymnasiet

Westerlundska gymnasiet är en kommunal gymnasieskola belägen i Enköping kommun. Vid tidpunkten för tillsynen gick totalt 1124 elever på skolan, varav 133 på introduktionsprogrammen. Skolan leds av en rektor och tillika gymnasiechef. Dessutom finns det fem programrektorer vilka har ansvar för skolans olika program.

Skolan har följande nationella program:

Yrkesprogram

Barn- och fritidsprogrammet

Bygg- och anläggningsprogrammet

El- och energiprogrammet

Fordons- och transportprogrammet

Handels- och administrationsprogrammet

Restaurang- och livsmedelsprogrammet

Vård-och omsorgsprogrammet

Högskoleförberedande program

Ekonomiprogrammet

Estetiska programmet

Naturvetenskapsprogrammet

Samhällsvetenskapsprogrammet

Teknikprogrammet

Skolan har även samtliga introduktionsprogram.